

Gönderiliş Tarihi: 06/08/2021

Kabul Tarihi: 19/10/2021

ORCID 0000-0002-1850-9118

ORCID 0000-0003-0810-4739

DİYARBAKIR'DA TURİSTLERE YÖNELİK KAPKAÇ OLAYLARININ ANALİZİ

Mustafa Şeref AKIN¹
Rojda YILDIZ²

ÖZ

Türkiye'deki kapkaç vakalarının yoğun yaşandığı büyükşehirlerden biri olan Diyarbakır'da turistlere yönelik kapkaç terörü ve yaşanan diğer suçlar ele alınmaktadır. Mevcut literatür çok ağırlıklı olarak kapkaç suçunu işleyenleri araştırırken, bu makalede kapkaç suçuna maruz kalanların gözüyle hadise cereyan edişi ve kişiler üzerindeki etkisi incelenmiştir. Saha çalışması mülakatlar yoluyla sağlanmıştır. Araştırma kapsamında Diyarbakır'a iş, aile ziyareti ve gezi amaçlı gelen turistlerin kapkaç olayları ile karşılaşırken yaşadıkları üzücü tablo ele alınmıştır. Olayı yaşamış ziyaretçiler geçirdikleri deneyimleri detaylı şekilde anlatmışlardır. Özellikle kapkaç hadisesi organize çeteler tarafından turistik mekanlar olan Sur içi bölgesinde vuku bulmakta ve turistlerde ciddi endişe uyandırmaktadır. Bundan dolayı turistler Diyarbakır'a gelmeye veya uzun süre kalmaya çekinmektedirler. Kapkaç sorununun nedenleri arasında Diyarbakır'ın aldığı yoğun göç (özellikle Sur içi mahallerinin), fakirlik, ilgisiz ebeveynler (ağırlıklı olarak çocuklar kapkaçları yapmaktalar) ve yetersiz güvenlik (kamera ve aydınlatma gibi) vardır.

Anahtar Kelimeler: Turizm, Diyarbakır, kapkaç, güvenlik,

Jel Kodu: Z3, Z32, L83

ANALYSIS OF CAP-AND-RUN INCIDENTS AGAINST TOURISTS IN DİYARBAKIR

ABSTRACT

It is conducted a field study of robbery and other crimes against tourists in Diyarbakir in one of the busy metropolises of Turkey. While the current literature is mostly investigating the cap-and-run crime convict, this article examines the occurrence of the event and its effect on people through the eyes of those who are exposed. Tourists come to Diyarbakir for business, family visits, and sightseeing purposes while encountering incidents in the tourist areas of Sur. Visitors who experienced the event described their experiences in detail. They work in an organized way as a gang. Cap-and-run incidents cause serious concern for tourists. For this reason, tourists are afraid to come and feel uneasiness during their visit. Among the causes of the cap-and-run problem are the massive immigration of Diyarbakir (especially the Suriçi neighborhoods), poverty, disinterested parents (mainly children are involved), and insufficient security (such as cameras and lighting).

Keywords: Tourism, Diyarbakır, cap and run, security

Jel Codes: Z3, Z32, L83

¹ Prof. Dr., Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, mustafa.akin@erzincan.edu.tr, 0000-0002-1850-9118

² Y. Lisans Öğrenci, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, rojdayildiz1819@gmail.com, 0000-0003-0810-4739

1.GİRİŞ

Kapkaç suçu, bir kişinin beklemediği bir anda, yabancı birisi tarafından saldırıya uğramasıyla, üzerindeki eşyasının alınması şeklinde ifade edilmektedir (Gökçearsan Çifci, 2009, s. 74). Son yıllarda farklı alanlarda toplumun huzuruna ve güvenliğine yönelik gerçekleştirilen tehditler giderek boy göstermektedir (Yıldırım vd., 2017, s. 371). Türkiye'de kapkaç, giderek gasp ve teröre dönüşmektedir (Türkkahraman,2011, s.1; Ülkü, 2005, s.8). Hatta tarım işçilerindeki mevsimlik göçü gibi artık kapkaç göçü de ortaya çıkmıştır (Türkkahraman, 2011, s.23-27). Maalesef kapkaç teröründeki yaş 12 ila 16 arasındaki yer almaktadır (Türkkahraman, 2011, s.23-27). Çocuklara karşı açılan davalar da büyük bir artış görülmüş ve en sık rastlanan suç unsuru hırsızlık olmuştur. Böylece toplumda huzur ve güvenin kaybolmaya başlaması konusunda endişeler ortaya çıkmaya başlamıştır (Gökçearsan Çifci, 2009, s.74).

Türkiye'nin önemli büyük kentlerinden biri olan Diyarbakır'ın on yıla yakın bir zamandır öne çıkan sorunlarından biri sokaktaki çocuklar olmuştur. Sokaktaki çocuklar, Diyarbakır'da yaşayanların ve ziyarete gelenlerin dışarıda rahat ve güvenli ilişki kurmalarını engellemektedir. Zira bu sokaktaki çocuklar, kapkaççılıktan diğer suçlara kadar korkutucu hadiselere neden olmaktadır (Okumuş,2009:10). Aynı şekilde büyük turizm potansiyeli olan ilde (Taşkın & Karadamar, 2016, s.6; Serçek & Hassan, 2016, s.7) turistlerin olumsuz olarak etkilendiği konu kapkaçtır. Bu makalede turistlerin yaşadıkları kapkaç olayları araştırılmıştır. Mevcut literatür kapkaç suçunu işleyenleri araştırırken, bu makalede kapkaç suçuna maruz kalanların gözüyle hadise cereyan edişi ve kişiler üzerindeki etkisi incelenmiştir.

Osmanlı İmparatorluğu döneminden itibaren özerk bir bölge merkezi olan Diyarbakır, ticaret, eğitim ve kültür merkezi olarak büyük önem taşımaktadır. Diyarbakır geleneksel ile modern bir yelpazeyi bir arada bulunduran nadir kentlerden birine örnektir. UNESCO dünya mirası listesinde yer alan surlarıyla çevrili olması ile binlerce yıllık bir tarihe sahiplik etmiştir (Gürhan, 2016, s. 924). Eski Diyarbakır şehrinin yanında büyük metropollere benzer kentsel yapıyı bünyesinde barındırmıştır.

Diyarbakır hem Güneydoğu Anadolu Bölgesi dahilinde hem de şehir içinde yoğun göçün yaşandığı bir şehirdir. Diyarbakır'da orta ve az gelirli nüfusa sahip insanların yaşadıkları Bağlar ve Suriçi ilçelerin de bir nüfus hareketliliği dikkat çekmektedir (karacadag.gov.tr). Suriçi bölgesi, Diyarbakır kentine gelen gerek turistler gerekse ziyaretçiler açısından güvenlik sorunu teşkil etmektedir. Gündelik yaşamı zorlaştıran elektrik sorunu ve güvenlik sorunu kentin turizm ve ticaretteki gelişimini de olumsuz yönde etkilemektedir.

Güvenlik sorunu gelirin azalmasına sebep olarak kentin yoksullaşmasına ve kayıt dışı gelir sağlama yollarına başvurulması suça yöneliminin artmasına neden olmuştur. Diyarbakır, sokak çocukları açısından Türkiye'de listenin üst sıralarında yer almaktadır. Suça yönelmenin dışında, çeteleşen suç gruplarının yüksek nüfusa sahip genç nüfus üzerinde etkili olması suç işlemenin küçük yaşlara kadar inmesine zemin hazırlamıştır.

Makalede kapkaç suçuna maruz kalan kişiler üzerinden niteliksel araştırma yapılmıştır. Kişilerin Diyarbakır'a geliş sebepleri ve demografik özellikler yöntemde tanıtılmıştır. Diyarbakır'da turizm üzerinde çalışanlar aracılığıyla ulaşılan bu mağdurların yaşadıkları olaylar detaylı şekilde dinlenmiştir. Bulgular bölümünde gösterildiği üzere bizzat yaşayanların anlatımları konuyu çok yönlü ışık tutmaktadır. Hangi önlemlerin alınması gerektiği sonuç bölümünde tartışılmıştır.

2.LİTERATÜR

Türkiye de hızlı kentleşmeden dolayı kentlerde yaşayan nüfus giderek artış göstermeye başlamıştır. Kırdan kente doğru yaşanan göçler, kentlerin demografik şekline etki etmektedir. Özellikle Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nden Marmara, Ege ve Akdeniz bölgelerine doğru yaşanan göçler olmuştur (Kılıç & Tunçel, 2010, s215). Bu yaşanan göç dalgası Diyarbakır'ı da ciddi bir şekilde etkilemiş olup 1985'te 305.940 olan Diyarbakır nüfusu, % 154'lük bir artış göstererek 2007 yılında 778.343'e yükselmiştir. (<http://www.icisleri.gov.tr>).

Bu hızlı nüfus artışı kentin mekân olarak büyümesine, nüfusun yoğunlaşmasına yeni alanların keşfedilerek gelişmesine ve bazı alanlarda ise değişikliğe sebebiyet vermiştir. Bu da İskanvleri, Alıpnar, Cumhuriyet, İplik, Aziziye, Kayapınar, Huzurevleri gibi alt yapıdan yoksun yeni mahallelerin

ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Diyarbakır'ı mekânsal olarak çok büyüterek kontrol edilemez hale getirmiştir (Gürhan, 2016, s. 924).

Kırsal kesimden gelip buraya yerleşen insanlar şehre adapte olmakta güçlük çekmişlerdir (Gürhan, 2016:925). Sosyal açıdan aile içinde parçalanma ve yaşanan iletişimin kopması gibi sorunları beraberinde getirmiştir. Ekonomik olarak işsizlik, yoksulluk sorunları da kent suçlarının daha çok yaşanmasına sebebiyet vermiştir (Bilgin, 2020, s. 76; Bilgin & Kızmaz, 2010, s. 269). Sosyal ve ekonomik olarak toplumsal dışlanmışlık yüzünden kente uyum sağlamakta zorlanan kişiler toplum dışı davranışlara yönelebilmektedir. Bu davranışlar; hırsızlık, yağma, yol kesme, dolandırıcılık, emniyeti suiistimal, suç eşyasını satın almak ve saklamak, hileli iflas, taksirli iflas, karşılıksız yararlanma yer almaktadır. Hırsızlık suçunun maddi unsurunun gerçekleşebilmesi için, fail tarafından zilyedinin rızası olmaksızın malın bulunduğu yerden alınmasına yönelik icra hareketlerinin tamamlaması gerekmektedir (Şen, 2017, s.327). Kapkaç, gasp, hırsızlık, cinayet, dolandırıcılık, ahlak ve kumarla ilgili suçların artması büyük kentlerde yaşayanları canından bezdirmiş durumdadır. Kapkaç ve hırsızlığa bağlı cinayetler ise artık neredeyse her semtte görülmeye başlanmıştır (dergi.teskomb.org.tr). Mala karşı suçlardan biri olan kapkaç suçu Türkiye'de 1994 yılından itibaren istatistiksel kayıtları tutulmaya başlanmıştır. Bu suç türü 2005 yılında TCK da kapkaç adı ile yer almıştır (Gökçearsan Çifçi, 2009, s. 71-73).

2004 yılında kapkaç olaylarındaki artıştan dolayı "Kapkaç Komisyonu" kurulmasına karar verilmiştir. Başbakanlığın talimatı üzerine sokak çocukları sorununu değerlendirmek üzere Kadın ve Aileden Sorumlu Bakan başkanlığında İçişleri Bakanı, Sağlık Bakanı, Millî Eğitim Bakanı ve Adalet Bakanından oluşan bir komisyon oluşturulmuştur (www.tbmm.gov.tr).

Kapkaç suçu, daha çok büyük şehirlerin kalabalık sokaklarında, toplumun gözü önünde seyir göstermektedir; bundan dolayı sokak suçu olarak da geçmektedir. Kapkaç kapıp kaçma ifade eden bir unsur olup ve eskiden bu kapıp kaçma yani kapkaç işi sokaklarda olurken şimdi ise insanların evlerine kadar girilmiş bir vaziyet haline gelmiştir (Gökçearsan Çifçi, 2009, s. 71-73). Kimi yoksul aileler tarafından çocuklarının sokaklarda su satışı, dilencilik gibi işlerde çalıştırıldığı görülmektedir. Bazı durumlarda ise çocuklar hırsızlık ya da kapkaç gibi suç unsurlarında çalıştırıldıkları saptanmıştır. Bu çerçevede, kapkaççı ve tinerici çocuklarla ilgili haberlerle sıklıkla karşılaşmaktadır. Birçok durumda çocuklar bir suç işlememiş olsalar bile "potansiyel hırsızlar, katiller ve yağmacılar" olarak tanımlanmaktadır.

Güvenlik ayağında teknolojinin desteğini kullanmak çok etkili olmaktadır. Özellikle suç mahallerindeki kameralar suçluyu tespit etmeye yardımcı ve caydırıcı olmaktadır (Yıldız ve Erkul, 2006, s.1).

Kapkaç suçunu işleyip hapis yatan mahkumlar arasında geçmişleri üzerinde yapılan araştırmada toplumdan dışlandıkları görülmüştür. Genellikle kırsal kesimden kentsele göç etmiş ve göç edilen mahallelerde yüksek suç oranı mevcuttur. Kendileri bir mekâna, gruba ait hissetme, toplumsal hizmetlerden faydalanama, mala sahip olma duygularından yoksun büyümüşlerdir (Çifci, 2009).

İstanbul'daki kapkaç olaylarının araştıran çalışmalarda, kapkaççıların aileleri yakın zamanda Güneydoğu ve Doğu Anadolu'dan göç etmiş, anneleri çalışmıyorlar, babaları ise kayıt dışı sektörlerde düşük maaşlarla çalışmaktalar, çok çocuklu çekirdek ailelerden oluşmaktadır. Çocukların bu aile profillerinden çıkış yapabilmesi için alması gereken eğitim hizmetlerine ulaşamamaktalar ve okulu erken yaşta terk etmişlerdir. Buldukları mahalle ve çevresindeki arkadaşlar eğitim ve gelir seviyeleri düşüktür. Çocuklar erken yaşta tiner kullanımı, şikâyet, şüphe sebebiyle güvenlik güçleriyle sorun yaşamışlardır (Özçetin, 2014, s.118, Atılğan, 2010, s.156). Aynı çalışmada Özçetin (2014) basında çıkan haberlerden gazetelerin, halkın ve emniyet güçlerinin olaya bakışını anlatır. Genel de rehabilitasyon çabaları yerine şehrin bu mahallerini dönüştürme eksenli politikalara işaret eder.

Tekkılıç (2007) yılında fail ve mağdur açısından kapkaç suçunun sebeplerini açıklamaya çalışmıştır. Kapkaç suçunu işleyenlerin kendilerinin ve ailelerinin, eğitim ve sosyo-ekonomik seviyeleri çok düşüktür. Ayrıca yaşadıkları çevrelerde suç oranları yüksektir. İlk suç işleme öncesi planlama yapılmamış ama sonrasında alışkanlık haline getirmişlerdir. Uygun şartlar sağlandığında kapkaççılığı bırakmak istemekteler. Mağdurlar ise emniyet tedbirleri çözülebileceğini düşünmektedirler.

Atılgan (2010, s. 156) fakirlik, göç, düşük eğitim unsurlarının yanında kapkaç suçu işleyenlerde bireysel anomi ve yabancılaşma düzeylerinin yüksek olduğunu belirtir. Bireysel gelişimlerini tamamlayamadıklarını ifade eder.

3.YÖNTEM

Katılımcılarla 2019 yılında mülakat yapılmıştır. Araştırma evreni 2010-2019 arasında Diyarbakır'a turizm amaçlı gelen kişiler arasında kapkaç başta olmak üzere suç olayına maruz kalanlardan oluşmaktadır. Diyarbakır'daki otelci, tur rehberleri ve yakın arkadaşlar aracılığıyla bu kişilere ulaşılmıştır. Katılımcıların yaşı, cinsiyeti, mesleği ve Diyarbakır'a geliş sebepleri tablo 1'de gösterilmiştir. Yaş aralıkları 20 ile 35 arasındadır. 11 katılımcıdan 6'sı kadın ve 5'i erkektir. İş, aile ve gezi amaçlı şehri ziyaret etmişlerdir.

Tablo 1: Katılımcılar

Katılımcı	Yaş	Cinsiyet	Mesleği	Diyarbakır'a geliş sebebi
K1	26	Kadın	Ev hanımı	Aile ziyareti
K2	21	Kadın	Öğrenci	Gezi
K3	30	Erkek	Öğretmen	İş
K4	23	Kadın	Öğrenci	Aile Ziyareti
K5	32	Kadın	Ev hanımı	Düğün Töreni
K6	29	Erkek	Öğretmen	Aile Ziyareti
K7	22	Erkek	Öğrenci	Gezi Turu
K8	34	Erkek	Avukat	İş
K9	20	Kadın	Öğrenci	Gezi Turu
K10	25	Kadın	Bankacı	Aile Ziyareti
K11	28	Erkek	Mühendis	Gezi Amaçlı

4.BULGULAR

Gelen ziyaretçiler ağırlıklı olarak Suriçi bölgesinde kapkaççılık terörüyle karşılaşmaktadırlar. Bu hadiseler büyük turizm potansiyeli taşıyan Diyarbakır için olumsuz bir imaj çizmesine sebep olmaktadır.

4.1.Suçun Yoğunlaştığı Semtler

Diyarbakır'ın diğer semtlerine kıyasla sosyo-ekonomik seviyesi düşük olan Suriçi, Bağlar ve Şehitlik semtinde kapkaç olayları yaşanmaktadır. **Diyarbakır'a gelen turistler özellikle Suriçi bölgesini ziyaret etmelerinden dolayı turistlere yönelik kapkaç olayları bu bölgede yoğunlaşmaktadır:** *Diyarbakır'a ablamı ziyarete gelmiş bulunmaktaydım aslen Diyarbakırlıyım ama Diyarbakır'ı hiç görmemiştim. Diyarbakır'ın en önemli tarihi eseri olan surları gezmek istedik. O sırada fotoğraflar çekerek anılarıma güzel bir kare daha eklemek istedim. Surları ve Keçi Burcu'nu gezdikten sonra surlardan inmeye başladığımız sırada küçük yaşlarda bir çocuk elimdeki fotoğraf makinamı elimden çekip ve ışın hızıyla ortadan kayboldu (K1).* **Türlü yollarla turistlere şüphe çekmeden yaşamaktadırlar:** *Diyarbakır'a çok yakın bir arkadaşımınla gezi amaçlı gelmiştik. Sur içinin Balıkçılar semtinde ayakkabılar çarşısını gezmekteydik. Etrafımızda dolanan birkaç genç vardı. Onlar da bizimle beraber aramızda 3 metrelik bir mesafe ile hareket edip ayakkabı fiyatlarını soruyordular. Kendimizi alışverişe kaptırdığımızdan mıdır nedir kendilerinden hiç işkillenmedik. Oradan balıkçılar yeraltı çarşısına girelim derken birden arkadaşımın çantasını kolundan tuttukları gibi alıp kaçtılar. Olayın şokundan sadece tek yaptığımız emniyete gitmek olmuştu (K2).* **Turistlik bölgeler dışında da dışarıdan gelenler kapkaççılığa maruz kalmaktadırlar. Hadise esnasında şiddet de yaşanmaktadır:** *Diyarbakır'a seminere katılmak için gitmiş bulunmaktaydım. Orada çok yakın bir arkadaşımın şehitlikte ikamet ediyordu. Bu yüzden öğretmen evinde kalmayı gerekli bulmadım. Kendi evine beni misafir etmişti. Otobüse atlayıp evini tarif ettiği durakta indim. Otobüsten indikten sonra kendisini tekrar aradım. Evinin yakınındaki marketi bana tarif etti önünde beklememi istedi. Beni gelip oradan karşılayıp beraber evine geçecektik. Bana marketi tarif ettiği süre zarfında birden yüzüme şiddetli bir tokat yedim. O tokatın etkisi ile yere düştüm ve bir genç telefonu elimden alarak kaçmaya başladı. Ne kadar arkasından koşmaya çalışsam da kendisini yakalayamadım. Akşam saat geç olduğu için çevrede*

de bir insanla karşılaşamadım yardım isteyemedim. Soluğu Şehitlik polis karakolunda aldım. Olayın etkisiyle ve karanlık olduğu için zanlının eşkalini belirtmekte zorluk yaşadım (K3).

4.2.Güvenlik Tedbirlerinin Yetersizliği

Sosyo-ekonomik sebeplerin dışında kapkaç olayının önüne geçilememesinin nedeni güvenlik tedbirlerinin yetersiz kalmasıdır. Güvenlik kameraları bulunmamakta veya çalışmamaktadır: Diyarbakır'a teyzemi ziyaret etmek için gitmiştim. Kendisi Diyarbakır'ın Koşuyolu semtinde ikamet etmektedir. Sabah markete gitmek için evden çıktım. Marketin önüne vardığımda bir kalabalıkla karşılaştım. Marketin kapısının kırılıp akşam içeri hırsız girdiğini söylediler. Polis memurları da orada bulunmaktaydı. Market sahibine içeride mobese kamerasının bulunup bulunmadığını sordu. Market sahibi kameranın olmadığını söyledi. Polis memurlarından biri marketin içinde kameranın bulunmaması ve markete gidilen güzergahta da kameranın olmaması yaşanan mağduriyetin giderilmesinde güçlük çekileceğini belirtmiş bulundu (K4). Kapkaçın boy gösterdiği bir diğer semt ise Bağlar olduğu belirtilmişti: Diyarbakır'a düğün törenine katılmak için gitmiştim. Düğün töreninde yediğim kuruyemiştten dolayı midem de bir rahatsızlık hissettim. Bağlar semtinde anneannemin evinde konaklıyordum. Oraya yakın Özel Bağlar hastanesi bulunmaktaydı. Hastanenin acil servisine gittim. Hastaneden işim bittikten sonra eczaneye gitmem gerekiyordu. Bağlar Semt olarak sıkışık sokaklar iç içe binalardan oluşmaktadır. Eczanede bu binalardan birinin altında bulunmaktaydı. Eczaneden işimi halledip çıktım o esnada paramı çantama bırakmakla meşgul iken birden cüzdanım elimden çekip 3 genç koşmaya başladı. Arkalarından koşmam mümkün değildi. Çünkü küçük kızımıyla idim. Her ne kadar bağırıp çağırırsan da bir fayda etmedi. Emniyete gidip suç duyurusunda bulundum eşkâllerini tarif ettim. Ancak Bağlar semtinde sokak aralarında ve caddeye bakan doğru düzgün bir güvenlik kamerası yer almamaktaydı(K5). **Bu güvenlik tedbirlerinin yetersizliğinden biri de cadde ve sokak ışıklandırılmalarının yetersizliğidir:** Ailem Diyarbakır'da yaşamakta. Ben Van'da öğretmenlik yapmaktayım. Her 3 aylık yaz tatilinde Diyarbakır'a ailemi ziyarete gitmekteyim. Bir akşam teyzemi ziyarete gittik. Ben, annem ve kız kardeşim gitmiştik. Teyzem Sur ilçesinin Ali paşa mahallesinde oturmaktadır. Oralarda kapkaç olayı çok sıklıkla yaşanmaktadır. Sokakların dar ve tenha olması buna zemin hazırlamaktadır. Sokak aralarından yürüyüp teyzeme gidiyorduk. Biraz yavaş ilerlediğimiz için arkadan 2 genç müsaade istedi bizden. Sokaklar dar olduğundan kenara çekilip yol verdiğimiz esnada birden annemin çantasını alıp kaçtılar. Arkalarından koştuk. Ama o kadar dar ve sıkışık sokaklar olduğu için kendilerini kaybettik. Emniyete gidip suç duyurusunda bulunduk. Sokaklarda mobese ve en önemlisi ışıklandırma sisteminin olmamasından dolayı eşkâllerini belirtememiştik(K6).

4.3. Madde Kullanımı

Kapkaççılık yapan gençlerde madde bağımlılığı (Bali, tiner, ekstazi) vardır. **Bu madde bağımlılığı genelde sokak çocukları olarak adlandırılan kişilerde saptanmıştır:** Diyarbakır'a arkadaşlarımızla gezi turu aracılığıyla gitmiştik. Diyarbakır'ın hanlarını, camilerini, müzelerini gezdikten sonra keçi burcu ve sorularını gezmek kalmıştı. Keçi Burcu'nu gezdikten sonra sularında gezip indikten sonra sur dibinde bir grup küçük çocuklardan oluşan ellerinde bulunan bali dikkatimizi çekmişti. Bu gördüğümüz manzara bizi derinden üzmüştü. Yaşlarının çok küçük olması ve o sırada okulda bulunup eğitim almaları gerekirken bu işe bulaşmaları çok üzücü bir durumdu(K7).

4.4.Terör Olayları

Diyarbakır'ın imajını olumsuz etkileyen ve sürekli gündemde olan konu terör olaylarıdır. **Suriçi'nde kapkaççılık dışında ciddi terör olayları meydana gelmektedir:** Diyarbakır'a işlerim için gitmiştim. İşim bittikten sonra Diyarbakır'da iki gün kalıp gezmek istedim. Diyarbakır'a ilk gidişimdi. Diyarbakır'ın surlarını ve yöresel yemeklerini çok merak ediyordum. Konakladığım otel tam sorun karşısında bir oteldi. Ancak o zamanlar haberlerde Diyarbakır Sur içinde ve Bağlar ilçesinde terör ile bir çatışma yaşandığı söylenilmişti. Ben medyada bunun büyütüldüğünü düşünmüştüm. Taki Diyarbakır'a giriş yaptım an otele geçip yerleşmek istediğim sırada sorun giriş ve çıkışlarının kapatıldığını, çatışma seslerinin bir dakika bile olsun durmadığını gördüm. Bu terör olayları Sur içinde yaşayan insanları evinden bile etmişti. Terör olaylarının Diyarbakır'ı olumsuz yönde nasıl etkilediğini bir kere daha görmüş olduk(K8).

4.5.Çocuklarda Kapkaççılık

Diyarbakır'da bir turist şahit olduğu kapkaç olayındaki kişilerin yaşını vurgulamaktadır: *Diyarbakır'a okulun düzenlediği gezi turu ile katılmışım. Tarihi yerleri gezdikten sonra AVM'ye alışverişe gitmek istedik. AVM'nin içini geziyorduk. Birkaç parça kıyafet aldık. Daha sonra Migros'un içine girip su ve birkaç içecek almak istedik. Reyon görevlisinin bir küçük çocuğu tutup güvenliğe çağırdığını şahit oldum. Çocuğa kaç yaşında olduğunu sordular. 13 yaşında olduğunu ve geçimini mendil satarak kazandığını belirtti. O esnada bir yandan da ağlıyor. Güvenlik görevlisi geldi. Reyon şefi güvenlik görevlisine çocuğun çikolata ve birkaç abur cubur daha çaldığını söyledi ve polise haber vermelerini istedi. Çocuk cebini göstererek cebinde bir lirasının bile olmadığını ifade etti. Acıktığını ve ihtiyaçlarını karşılayamadığını dile getirdi(K9).* **Bir ziyaretçinin şahit olduğu hırsızlık olayında yine genç yaştaki kişiler olaya karışmışlardır:** *Diyarbakır'a ablamı ziyarete gitmişim. Kendisi orada öğretmenlik yapmaktadır. Yenişehir semtinde ikametgah etmektedir. Sabah kendisinin evinde kahvaltı hazırlıyorduk. Birden kapısı çalındı. Kapıyı çalan komşusuydu. Ablama evine hırsız girdiğini ve polis memurlarını aradığını söyledi. Kadının saatinin, telefonunun ve cüzi bir miktar paranın çalındığı öğrenildi. Polis memurları ifade aldıktan sonra gittiler. Binanın mobese kamerası yoktu ama binanın altındaki bir iş yerinin kamerası binanın girişine bakıyordu. Polisler 2 gün sonra ablamın komşusuna hırsızların mobese kamerasından gördüklerini ve tahmini yaşlarının 14-15 yaşında olduklarını söyledi(K10).*

4.6.Çete

Bu tür kapkaç hadiselerinde aile ve yakın arkadaş şeklinde çete olarak çalıştırıldıkları anlaşılmaktadır: *Diyarbakır'ı hep gezmek istemişim. Çok merakta ediyordum. Ama güvenlik endişelerim vardı. Medyada sıklıkla güvenlik sorunlarının yaşandığı gösteriliyordu. Yıllık izine çıkmışım. Bunu bir Güneydoğu turu yaparak değerlendirmek istedim. Öncelikle Diyarbakır'ı gezmek istedim. Ve Diyarbakır'a gittim. Diyarbakır'ın surlarını, hanlarını, cami ve hamamlarını gezdikten sonra Ofis semtine geçtim. Sanat sokağını dolaşmak istedim. Telefonumu çıkarıp fotoğraf çektim. Birkaç fotoğraf çektikten sonra birden bir gencin telefonumu ellimden alıp kaçmaya başladı. Bende arkasından koşmaya çalıştım. Bir çocuğun abla dedi ben yakalarım sen bekle diyerek koşmaya başladığını gördüm. Meğer bana söyleyen kişi telefonumu çalan kişinin arkadaşıymış. Ve yaşları çok küçük olmalarına rağmen bu işe girişmeleri beni derinden üzmüştü(K11).*

SONUÇ

Diyarbakır'ın turizmüne en önemlisi kapkaç olmak üzere, diğer suç unsurları ağır darbe vurmuş bulunmaktadır. Bu da Diyarbakır'a gelen yerli ve yabancı turistleri endişelendirmektedir.

Sokaktaki çocuklar hem kendileri hem de Diyarbakır sakinleri için çok sayıda risk ve tehlikeye işaret etmektedir. Küçük yaştaki çocukların, tehlikeli işlerde ve sokakta çalışmaları için yasaklar getirilmelidir. Böylelikle, çocukların zararlı madde kullanma, şiddete ve trafik kazalarına maruz kalma, suça sürüklenme ve sağlıklı gelişim olanaklarından yoksun büyüme durumları kısmen engellenmiş olur.

Tarihi mekanlara sahip Suriçi, Bağlar ve Şehitlik ilçelerinde yerleşen insanlar, ağırlıkla kente kırdan göç etmiş olanlardır. Bölgede yaşayanlarda yoksulluk ve sosyal yardımlaşma ön plandadır. Bölgede çarpık yapılaşmanın getirdiği sosyal ve yeşil alan yetersizliği de vardır. Kentsel yoksulluğun ön plana çıktığı Suriçi ve çevresinde diğer semtlere oranla ücretli bir işte çalışan kişi sayısı oldukça azdır. Yoksulluktan ve işsizlikten ötürü, genç nüfus kayıt dışı iş kollarına yönelmekte ve erken yaşlarda suça bulaşmaktadır. Bundan dolayı Suriçi zamanla; çevre kalitesinin düşmesi, altyapı hizmetlerin yetersiz kalması, konut, ulaşım, sağlık, eğitim, kültüre yönelik toplumsal hizmetlerin aksamasından dolayı kapkaçın merkezi haline gelmiştir. Sokak çocukları arasında ciddi oranda kapkaç ve hırsızlık yapanlar, dilencilikte çalıştıranlar, uyuşturucu ve bali kullananlar, hırsızlık yaparken yaralama ve öldürme eyleminde bulunanlar olmaktadır.

Kapkaç unsurunun özellikle 12 ile 16 yaş aralığında sıklıkla görülmesinin sebepleri arasında: Çetelerin bu bölgelerde etkin olması, anne ve babası tarafından terkedilmeleri yoksulluk ve eğitimsizliktir. En başta ailenin çocuklarına gereken ilgiyi ve şefkati göstermesi gerekmektedir.

Turistlerin bölgeyi tanımadıkları, dikkatleri tarihi mekanları bakmaya odaklı oldukları için kapkaççıların hedefleri haline gelmişlerdir. Son derece ustalıklı hedeflerini seçmekte, çete olarak planlamakta ve

hissetirmeden değerli eşyalarını götürmektedirler. Hissedildiklerinde kapışma yaşanmakta ve saldırılar gerçekleşmektedir. Bu hadiselerden dolayı turistler Diyarbakır'a gelmekten çekinmekte veya uzun süre kalmaktan kaçınmaktalar.

Mülakattaki katılımcılar sıklıkla güvenlik önlemlerin yetersizliğinden, aydınlatma ve kamera eksikliğinden bahsetmişlerdir. Ayrıca turistik noktalarda daha sıkı önlem almalı ve hatta turist kafileriyle dolaşacak güvenlik güçleri dahi olmalıdır.

Öncelikle kapkaççılığı doğuran sosyo-ekonomik sebeplerle mücadele edilmesi gerekmektedir. İlk yapılması gereken iş bu çocuklara meslek kazandırmaktır. Maddi imkânı kavuşacağını bilen veya gelir kazanan birey kapkaççılık benzeri hırsızlık suçlarını işlemekten imtina edecektir. Bunun yanında ailelerine yapılacak şartlı maddi desteklerde çocukların daha iyi ortamda yaşamalarına ve eğitim almalarını sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Atılğan, Z. (2010). Anomi ve yabancılaşma bağlamında İstanbul'daki kapkaç olaylarına bakış. Yüksek Lisans tezi.
- Bilgin, R. (2010). "Sokakta Çalışan Çocukları Bekleyen Risk ve Tehlikeler: Diyarbakır Örneği". *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 8(15), 79-96.
- Bilgin R., & Kızmaz Z. (2010). "Sokakta Çalışan/Yaşayan Çocuklar ve Suç: Diyarbakır Örneği" *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(32), 269 – 311.
- Çifci, E. (2009). Kapkaç Suçundan Hüküm Giyenlerin Toplumsal Alandan Dışlanma Süreçleri . *Social Sciences*, 4 (4) , 406-421 .
- Erbay, E. (2013). "Türkiye'de Çocuk İşçiliğinin Büyük Resmi". *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 24(1), 157- 168
- Gökçearsan Çifci, E. (2009). "Kapkaç Suçundan Hüküm Giyen Yetişkinlerin Sosyo-Demografik Özellikleri ve Sapma Davranışlar Açısından İncelenmesi". *Aile ve Toplum*, 5(18), 73-85.
- Kılıç T., & Tunçel, H. (2010). Kentsel Mekânların Kullanımı ve Seyyar Satıcılık: Diyarbakır Örneği.http://tucaum.ankara.edu.tr/wp-content/uploads/sites/280/2015/08/sem5_21.pdf
- Nazife, G. (2016). "Diyarbakır Kent Algısı Üzerine Bir Araştırma". *e-Şarkiyat İlmî Araştırmalar Dergisi*, 8(2), 921-941
- Okumuş, E. (2009). "Sokak Çocuklarının Sosyolojisi -Diyarbakır Örneği". *Şarkiyat İlmî Araştırmalar Dergisi*, 2, 1-15.
- Serçek, S., & Hassan, A. (2016). "Turizmde Destinasyon Markalaşması ve Diyarbakır Örneği". *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 13(1), 6-27.
- Şen, E. (2012). Hırsızlık Suçları:327. <http://www.ankarabarusu.org.tr/siteler/ankarabarusu/tekmakale/2012-3/11.pdf>
- Özçetin, D. (2014). Stigmatization and criminalization of urban poor through news discourse in Turkey: Portrayal of purse-snatching and 'troubled' lower class neighborhoods. METU Doctoral Thesis.
- Taşkın, Ç., & Karadamar, A. (2016). "Destinasyon Marka Bağlılığını Etkileyen Öncüller Üzerine Diyarbakır Kentinde Bir Araştırma.". *Paradoks Ekonomi Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 12(2), 6-30.
- Tekkılıç, A. (2007), Fail veya Mağdur Gözüyle Kapkaç Davranışı, Yüksek Lisans Tezi, Niğde.
- Türkkahraman, D. (2011). "Sosyal Yapı ve Kapkaç Terörü Üzerine Sosyolojik Bir Tahlil". *Istanbul Journal of Sociological Studies*, 0 (35), 1-27.
- Ülkü M. M. (2005). 5237 Sayılı TCK. 141-147 Maddelerinde Yer Alan Hırsızlık Suçları. *Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*<http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/makale/151.pdf>
- Yanmış M. (2015). "1990 Sonrası Yaşanan Göçlerin Diyarbakır Dini Hayatına Etkileri". *Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(4), 13-30
- Yıldırım E., Ürkmez, E., & Koç T. (2017). "İstanbul'da Kapkaç Sorunu ve Toplum Üzerindeki Etkileri". *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 23(2), 371-388
- Yıldız M., & Erkul R.E. (2006). Elektronik Göz ve Türkiye'de Kameralı Hayat. <http://inet-tr.org.tr/inetconf11/bildiri/97.pdf>

Siteler:

Karacadağ.gov.tr

www.mevzuatdergisi.com

www.tbmm.gov.tr

www.icisleri.gov.tr

caneryenidunya.medium.com

dergi.teskomb.org.tr

tavsiyedyorum.com